

PORTAL ZNANSTVENIH IN LITERARNIH REVIJ

Javna agencija za knjigo RS (JAK) je v sodelovanju z Narodno in univerzitetno knjižnico (NUK) 4. oktobra 2011 v Ljubljani za urednike in njihove sodelavce organizirala seminar o Portalu znanstvenih in literarnih revij, enem prvih večjih projektov elektronskega založništva v Sloveniji, ki se zgleduje po Open Journal Systems (OJS). JAK pripravlja vsebinski, organizacijski, finančni in izvedbeni načrt za vzpostavitev portala za elektronsko izdajanje 148 znanstvenih in literarnih revij, ki jih sofinancira (med njimi tudi *Glasnik SED*), hkrati pa želi s tem portalom razširiti obseg storitev, ki jih svojim uporabnikom že zdaj nudi Digitalna knjižnica Slovenije NUK (dLib.si).

Po uvodnih nagovorih Slavka Pregla, direktorja JAK, in dr. Francija Demšarja, direktorja ARRS (Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS), smo lahko prisluhnili šestim referentom in razpravljali o naslednjih temah:

- nove možnosti založništva v digitalnem okolju;
- načrt za vzpostavitev portala znanstvenih in literarnih revij;
- model slovenske revije na novem portalu;
- uredniška in administrativna podpora, ki jo nudi elektronski založniški sistem;
- urejanje avtorskih in sorodnih pravic;
- razširitev storitev dLib.si s portalom;
- primer dobre prakse: hrvaški portal Hrček.

Izsledki analize Mirovnega inštituta so pokazali, da je bilo v letu 2009 od 165 slovenskih znanstvenih, literarnih in humanističnih revij 49 revij (29,7 odstotka) v celoti in hkrati s tiskano izdajo dostopnih na svetovnem medmrežju, 45 revij (27,3 odstotka) je bilo prav tako dostopnih v celoti, vendar s časovnim zamikom od izida tiskane izdaje, 9 revij (5,4 odstotka) je bilo le delno dostopnih, do kar 62 revij (37,6 odstotka) pa ni bilo mogoče dostopati preko spleta (Breznik 2009; citirano v: Breznik 2011).

Zahteve po prosti dostopnosti revij in hkrati po elektronskem založniškem sistemu vztrajno naraščajo. »Elektronski založniški sistem' (ang. *electronic publishing system* ali *ePublishing system*) je računalniško orodje oziroma sistem, ki omogoča urejanje in izdajanje revij, s tem da je vsebina revij (celotna besedila člankov) dostopna na internetu« (Breznik 2011). Osrednje funkcije elektronskega založniškega sistema so:

- založniško delo in objavljanje več revij hkrati (v primeru portala JAK – 148 revij);
- vključitev pomožnih orodij v podporo uredniškemu delu (elektronski sistem za predložitev člankov, upravljanje recenzentskega postopka, priprava članka, oblikovanje in javna objava revije);
- podpora pri urejanju avtorskih pravic;
- podpora pri trajnem arhiviranju vsebin;
- povezovanje z drugimi bazami (Breznik 2011).

Portal bo, v nasprotju z dLib.si, omogočil individualno predstavitev vsake revije z opisom poslanstva in uredništva, naslovnici, arhivskimi številkami, obvestili avtorjem, ipd. Objava revije na portalu bo lahko dejansko nadomestila izid tiskane revije. Uradno objavljene vsebine pa se bodo arhivirale, tako

kot zdaj, na dLib.si. S povezovanjem z digitalno knjižnico bo strošek vzdrževanja portala manjši in hramba vsebin varna, digitalna knjižnica pa bo imela korist pri urejanju metapodatkov in avtorskih pravic. Tehnično podporo (gostovanje na strežniku, varnostne kopije, morebitni zakup prostora, ipd.) bo portalu nudila Akademsko in raziskovalna mreža Arnes, kar bo dodatno racionaliziralo stroške vzdrževanja. Portal bo ugodno učinkoval tudi na uredniške funkcije elektronskega založniškega sistema, ki bodo poenostavljene, med njimi npr. usklajevanje urednikov in avtorjev ter recenzentov s samodejnim elektronskim obveščanjem (Breznik 2011a).

Novembra 2011 je JAK na pobudo uredništev znanstvenih in literarnih revij odprl tudi spletni forum za izmenjavo mnenj, predlogov in informacij o razvoju portala JAK, uredništva pa lahko razpravljajo tudi o svojih morebitnih izkušnjah z Open Journal Systems (JAK 2011). Trenutno so najbolj aktualne teme o nadgradnji portala, kot so možnost bralk in bralcev, da komentirajo članke, takojšnja objava predloženih prispevkov na internetu (pred recenzentskim postopkom in brez predhodnega lektoriranja), objava (anonimnih) recenzij skupaj s sprejetim in z zavrženim člankom (z umikom na zahtevo avtorja), slovenski indeks citiranosti (če bi ga uvedli, bi morale revije poenotiti načine citiranja) in merjenje vpliva s štetjem ogledov in prenosov člankov.

Viri in literatura

BREZNIK, Maja idr.: *Analiza programa revij in učinkovito javno financiranje*. Ljubljana: Mirovni inštitut, 2009.

BREZNIK, Maja: *Stanje na področju revijalnega založništva in načrt za vzpostavitev Portala znanstvenih in literarnih revij*. Predstavitev na seminarju Portal znanstvenih in literarnih revij. Ljubljana: JAK in NUK, 4. 10. 2011.

BREZNIK, Maja idr.: *Izvedbeni načrt spletnega portala znanstvenih in literarnih revij: ekspertiza*. Ljubljana: JAK, 2011a (dostopno tudi na http://www.jakrs.si/fileadmin/user_upload/Digitalni_portal/PORTAL_ekspertiza.pdf).

JAK, <http://www.jakrs.si/forum/index.php>, 27. 11. 2011.

Open Journal Systems, <http://pkp.sfu.ca>, 27. 11. 2011.

* Tatjana Vokić Vojković, etnologinja, univ. dipl. lit. komp. in prof. geogr., vodja projekta Rokodelska akademija, Občina Veržej, 9226 Moravske Toplice, Mlajtinci 11, E-naslov: tatjana.vokic@gmail.com